

Alattvalók öröme

R. emlékére

Magára húzta éveit. Bezárt minden ajtót. Nem akart magához venni többé semmit. Nem mert ne lett volna értelme. Nem keresett értelmet. És nem, mert fáradt vagy beteg lett volna. Egyszerűen túl sok volt, ami volt vagy ami nem volt, s ezzel a túl sokkal akart megvívni?, elszámolni? vagy szimplán el akarta viselni, amiből többet, ha már a leltárt olyan akkurátusan elkészítette, nem tudott volna.

Lemondta a szállítókat és a futárokat. Nem kért reggelit, ebédet és fitt uzsonnát se. Nem kérte a cserealkalmakat. Ami elromlott, nem akart helyette működni. Ami kiürült, nem akarta feltölteni. Az elvétett szavakat nem kívánta kijavítani. Nem akarta, hogy bármi, legyen az tárgy, élmény vagy alkalom, betérjen még hozzá. Liftezett az éveiben, az évek jöttek, mentek, illetve ő volt a jöttment bennük, kiszállt a különböző mélységekben. Azt képzelte, ha most van a kilépés szintjén, akkor a születése mélyen, mélyen a föld alatt történhetett. Föld alatti születés. Ez valami büszkeségfélével töltötte el, mégiscsak különös az ilyesmi. S egy apró, villanásnyi időre örült, hogy kijutott, akár ha rövidre is, valamiféle fényre, ha a pusztulás pompájának a fénye, akkor is fény, fény és derű.

Soha nem engedte még ennyire közel magához az emlékeit. Emellett az emlékekből való lassú elmaradás ínségességének átérzéséhez is elég bátor volt. Hol rátörtek, hol elmaradtak. S azt vette észre, ha érkeznek, valahogy párban vagy többedmagukkal keresik fel. Egyik hozta magával a másikat. A szívben elfakult arckép az elmosódott vállíveket. A bolond ifjúság az egész elhibázott

életet. Mintha féltek volna egyedül beugrani hozzá. Aztán möbiusz-szalagokba rendeződtek, valamiféle magyarázatokba fonódva haraptak saját farkukba, majd megsokszorozták magukat. Ez volt a pont, amikor képes volt kinevetni őket. A legmélyebb, legrútább, legfélelmetesebb is meg tudott szelídülni a nevetéstől. Ezt a megszelídültséget, ezt a végső tompaságot, hogy már nem remeg meg tőlük, hogy már csak göröngyként aprót koppannak, ezt kereste.

Nem készült öngyilkosságra, nem szerette a túlzásokat. Nem ment korábban se más után az élet egyre mélyebb erdejébe, mert minék. Az elfogyás eleganciájára vágyott. Míg töltekezik a saját múltjával, valahogy fogyjon el. Amiképp az emlékeit jámborságra intve fájdalommentesíteni akarta az elméjét, azonképp kérte a teste tapintatát. Szervedélyek helyett a hús békéjét. Azt, amiben sose hitt. Esdekelt a májfoltjainak és a ráncainak, legyenek segítségére. Csak hát a test hibái, foltjai, tökéletlensége, nevetésre ingerlő volta alig csökkentették a hús sóvárgását. A testén nem fogott a nevetés.

Tovább liftezett, alászállt. Minden emelet, nevezzük éveknek, drabális eltévelyedésnek tűnt. Mintha nem lett volna idő, amivel rendesen vagy legalábbis valahogy el tudott volna számolni. A lift ajtaja könnyen nyílt, szinte vidoran lökte ki egy-egy évébe, ám minden emelet ki- és bejáratán ott függött a „sikertelen” tábla. Unalmas látvány. Hát akkor meddő életet élt. Hiábavalót akkor is, ha eljutott a vágyott állapotig, hogy már nem reszketett meg a felidézett tekintetére, és valljuk meg, nemegyszer idézte fel azt a tekintetet, de még a nevét is, ha alkalom nyílt rá, nyugodtan ejtette ki.

Ki akarta rádiózni magát. Eltévesztett köszönések, elvétett szavak, összetépett levelek, csak ilyesmikre emlékezett. Meg hogy sose volt a maga ura. Mintha bábként élte volna le az életét. Mintha alattvalónak termett volna. Akinek nincs önálló fél perce, nincs mások által meg nem határozott lépése. Mint aki örökkön felsőbb parancsokra áhítozik. Vagy mint akinek végleg félrecsúszott.

De legalább volt uralkodója, aki végigkísérte, aki ekképp mégsem hagyta el, örvendezett a felismerésen, lerántotta magáról évei szakadt takaróját, s szét-áradt rajta a boldogság. Szóval ez volt, ami volt. Ez volt a társ, a hűség kissé idéltlen-időtlen szobra. S hogy az újból kihívott futár és a szállító, májfolt és ráncok ide vagy oda, egy másik élet lehetőségét vagy csak egy újabb uralkodóba való alattvalói belekapaszkodást jelentette-e, ezt pontosan jelzi az eltévesztett, illetve a korrektil megválasztott elköszönés.

© Fortepan / Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum / Archívum / Negatívtár / Schauschek János gyűjteménye, 1931